

Психологічна робота з дітьми, що потребують особливої уваги

Зміст

Вступ

Розділ 1. Вікові та психологічні особливості неповнолітнього

Розділ 2. Соціальна дезадаптація як причина важковихованості та
делінквентності у неповнолітніх

Розділ 3. Методи роботи з «важкими» дітьми

Висновок.

Використана література

Вступ

Нашим сучасним дітям випала виняткова доля. На перший погляд, це дуже незвичайно і цікаво, адже в серці кожного з вчителів, батьків причаїлася тривоги, настороженість: що чекає на їх учнів, синів та дочок попереду, у подальшому житті?.

Особистість дитини є складною психофізіологічною системою. Оскільки вихованням дітей займаються часто непідготовлені люди, це призводить до помилок, навіть до трагедій, у результаті чого з'являються «важкі», педагогічно занедбані, важковиховувані діти. Важковиховувані – категорія осіб, у яких під впливом несприятливих для розвитку соціальних, психолого-педагогічних, медико-біологічних умов з'являється негативне ставлення до навчання, норм поведінки, відбувається зниження або втрата почуття відповідальності за свої вчинки.

Таким особам властиві:

- Неправильно сформовані потреби: матеріальні переважають над моральними, більшість матеріальних потреб мають аморальний характер, для їх задоволення важковиховувані особи використовують засоби, які не завжди відповідають нормам моралі.
- Прагнення до спілкування з подібними до себе, перебування поза зв'язками з постійними учнівськими колективами.
- Нерозвинута потреба пізнання навколишнього світу. Незадовільне навчання, ігнорування методів пізнавальної діяльності.
- Спотворені естетичні потреби.
- Нерозвинута, засмічена вульгаризмами, жаргонною лексикою мова.
- Непослідовність, суперечливість у поглядах і переконаннях.
- Брак уявлень про норми поведінки, обмежені почуття відповідальності за власні вчинки.
- Обмежені інтелектуальні інтереси, перевага утилітарних інтересів над духовними позбавляє їх перспективи розвитку, інтелектуального і морального вдосконалення.
- Приховування своїх вчинків від батьків, учителів та однокласників.

Класифікація:

1. Важковиховувані діти. Байдуже ставляться до навчання, періодично порушують правила поведінки та дисципліну. Їм властиві: грубість, нечесність, брехливість.

2. Педагогічно занедбані діти. Негативно ставляться до навчання й суспільно-корисної діяльності. Систематично порушують дисципліну й правила поведінки, постійно проявляють негативні моральні якості

3. Підлітки-правопорушники. Перебувають на обліку в інспекціях у справах неповнолітніх або направлені до спецшкіл і спеціальних професійно-технічних училищ.

4. Неповнолітні злочинці, які скоїли кримінальні злочини, порушили правові норми й направлені судом до виправно-трудова колоній.

Першочергове значення для розвитку дитини як соціальної істоти має значення нормативів поведінки. Протягом раннього і дошкільного віку дитина

через спілкування з оточуючими людьми засвоює соціальні норми поведінки. Засвоєння норм, по-перше, передбачає, що дитина повинна розуміти і осмислювати їх значення, по-друге – що у дитини в практиці спілкування з іншими людьми виробляються навички поведінки. У навичці подана емоційно пережита спонукальна сила: коли дитина діє, порушуючи звичне поведіння, це викликає відчуття дискомфорту. По-третє, дитина переймається визначеним емоційним відношенням до цих норм. Розумове й емоційне відношення до моральних норм, до їхнього виконання розвивається у дитини через спілкування з дорослими. У моральному розвитку, як і у всякому іншому, здійснюється боротьба протилежностей. Від нашого життєвого досвіду найчастіше залишається непомітною можливість безпосереднього спостереження того, які позитивні досягнення особистості, як відбувається боротьба протилежностей і яким чином в особистості виявляються негативні якості і утворення. Негативні утворення – це так звані асоціативні форми поведінки і відповідні риси особистості, також є продуктом її визначеного розвитку і вони потребують спеціального вивчення.

Розвиток дітей у спілкуванні з іншими людьми буде неповним, якщо дитиною не рухає потреба бути визнаною. Але реалізація цієї потреби може супроводжувати такі негативні утворення, як: неправда, навмисне перекручування істини в корисливих цілях або заздрість, почуття досади, викликане добробутом, успіхом іншого. Повсякденне життя постійно зіштовхує дитину з різноманітними ситуаціями, одні з яких вона легко вирішує відповідно до моральних норм поведінки, інші ж провокують на порушення правил і неправду. Вони існують об'єктивно: це проблемні ситуації, у яких відбувається розбіжність моральних норм та імпульсивних бажань дитини. Психологічно попавши в таку ситуацію, дитина може вирішити її в такий спосіб:

1. Виконати правило.
2. Задовольнити свою потребу і тим самим порушити правило, але не приховувати цього.
3. Реалізувавши свою потребу і порушивши правило, сховати реальний стан справ, щоб уникнути осудження.

Проблема важковиховуваних дітей криється передусім у соціальній сфері. Як стверджував Роберт Оуен, злочинна поведінка індивіда залежить не від нього, а від системи, в якій він виховувався. «Знищте обставини, які сприяють створенню злочинних характерів, і злочинців більше не буде; замініть їх обставинами, які розраховані на створення звичок порядку, регулярності, стриманості, праці, – і людина буде володіти цими якостями.»

Негативні чинники, що зумовлюють появу важковиховуваних дітей:

➤ Неблагополуччя в сім'ї: неповна сім'я, батьки п'яниці, ведуть аморальний спосіб життя, безвідповідальність батьків за виховання дітей, їх психолого-педагогічна безграмотність, негативні приклади в моральній поведінці, брак доброти, сімейного затишку любові до дітей, справжнього батьківського авторитету, прояви насильства, жорстокості, матеріальні нестатки.

➤ Низька педагогічна культура в благополучній сім'ї: батько й мати працюють, освічені, інтелектуально розвинуті, є матеріальний достаток, що проявляється у створенні для дітей «парникових» умов, призводить до

ослаблення внутрішніх сил особистості, матеріального перенасичення, всездозволеності, не сформованості систем самовимог і самоконтролю.

➤ Недостатній виховний рівень роботи загальноосвітніх закладів: перевантаженість програм навчальним матеріалом, який учень не може засвоїти. Це породжує негативізм, опір, намагання «втекти» від навчальної діяльності, почуття власної неповноцінності, меншовартості порівняно з іншими учнями, прояви негативізму з боку вчителів-вихователів до учнів з моральними вадами, недостатній рівень педагогічної культури, ізоляція, відсторонення від цікавих колективних справ.

Розділ 1 Вікові та психологічні особливості неповнолітнього

Підлітковий вік охоплює період з 11 до 14 років (± 2 роки) – критичний вік, коли, з одного боку, дитина починає усвідомлювати, що вона «доросла», а з іншого- психічно ще не готова до цього. В цей час проходить багаторівнева перебудова організму, завершується формування особистості. На гормональному рівні відбувається активація роботи гіпофізу, статевих залоз, щитовидної залози. Це призводить до значного збільшення росту і маси тіла, появи вторинних статевих ознак. У цьому віці відбувається подальший розвиток пам'яті, уваги, моторики. Активно розвивається логічне і абстрактне мислення. Підліток уже цілком здатний сприймати математичні, фізичні та філософські поняття. Відбуваються зміни й у мотиваційній сфері особистості – замість навчальної мотивації на передній план починає виступати потреба в спілкуванні з однолітками, засвоєння цінностей і норм підліткового середовища. У ставленні до батьків проявляються ознаки реакції емансипації в діапазоні від відстоювання своєї точки зору з тих чи інших питань до втеч із дому. В цей період водночас інтенсивним формуванням особистості загострюється особливості характеру. Саме це є причиною сутичок, впертості, здійснення несвідомих й безвідповідальних вчинків.

Ранній підлітковий вік(10-13 років)

- Початок статевої зрілості і швидкий ріст.
- Поява абстрактно-образного мислення.
- Орієнтація на відокремлення від родини.
- Підвищення інтересу до свого іміджу й визнання однолітками.

Середній підлітковий вік (14-16 років)

- Продовження фізичного росту і розвитку.
- Виклик правилам і випробування обмежень.
- Більший розвиток аналітичних знань, більша обізнаність з наслідками поведінки.
- Сильний вплив однолітків, особливо на імідж і соціальну поведінку.
- Підвищений інтерес до сексу, усвідомлення того, що є привабливим для інших, розвиток духовних романтичних стосунків.
- Велика готовність оцінювати власні переконання і розглядати переконання інших.

Пізній підлітковий вік (17-19 років)

- Досягнення фізичної і статевої зрілості.
- Удосконалення здатності розв'язувати проблеми.
- Розвиток самовизначення.
- Вплив однолітків.
- Реінтеграція з родиною.
- Інтимні стосунки більш важливі, ніж взаємини в групі .
- Удосконалення здатності робити дорослий вибір і брати на себе відповідальність по-дорослому.
- Перехід до етапу професійної діяльності.

Підлітковий вік характеризується нерівномірністю фізичного і психічного дозрівання. Для кожного із перелічених вище вікових етапів розвитку дітей

підліткового віку наявні спільні пункти – вплив однолітків на формування особистості підлітка. Отже, соціальне оточення підлітка є визначним у ході формуванні стилю поведінки, особистісних рис і якостей.

Головне завдання підліткового віку – знайти «свою власну особистість». Підлітки вчаться робити свій вибір, брати на себе зобов'язання, діяти відповідно до них, а також ставати незалежним у світі. Вони потребують уваги за те, що беруться за такі складні задачі. Зрештою, ми поважаємо дорослих людей, які здатні на вчинки, складні та сміливі. Підліткам нелегко знайти баланс між залежністю та незалежністю.

Батькам дуже легко розчаруватися у своїх дітях. Вони вважають що, коли підліток буде просто виконувати все за певним планом, який має сенс для батьків, то в кінці кінців все буде в порядку.

Звичайно, життя не є таким простим- ні для підлітків, ні для дорослих. У багатьох відношеннях дорослі так само виконують такі самі завдання росту та розвитку – після підліткового віку. Однак дорослі зазвичай мають краще розуміння того, ким вони є - що вони цінують, що їм потрібно і яким є найкращий шлях для отримання того що їм потрібно – ніж розуміння підлітків.

Невдалі старту, помилки, недосконалі судження або імпульсивні дії – все це є частиною дорослішання. І, так само як підлітки, дорослі люди зустрічаються з тими ж самими викликами долі. Просто зазвичай дорослі люди є краще підготовленими до того, як задовольнити вимоги таких викликів.

Основні завдання підліткового віку вимагають від підлітків навчання, і таке навчання полягає не просто в тому, щоб знайти правильну відповідь. Найважливіше полягає в тому, щоб зрозуміти значення правильної відповіді. І можливо « правильна відповідь» - це щось таке, що підлітки мають вибудувати із уроків досвіду. Це – дійсно важка праця і вона безумовно потребує підтримки з боку батьків, рідних та сусідів.

Для того аби допомогти підліткам вирости, батьки мають усвідомлювати своє власне зростання. Кожна жива істота змінюється, росте й розвивається. Для дорослої людини середнього віку легко забути про цей факт, особливо коли вона стикається із будь-якою важкою проблемою підліткового віку. Але батьки, які працюють над своїм власним зростанням, знаходяться у досить доброму положенні для того, аби зрозуміти підлітків і поважати те, що вони роблять у своїй боротьбі за те, щоб вирости і стати добрими людьми у власній правоті. Дитина переходить від дитинства до зрілості, на цьому шляху з нею відбувається велика кількість змін. Інколи вони передбачені, їх неможливо вирішити без конфліктів і душевних хвилювань. Тільки довічний контакт може сприяти тому, що надалі дитина може довіритися, через повагу і підтримку вирішувати свої проблеми.

Розділ 2 Соціальна дезадаптація як причина важковихованості і делінквентності у неповнолітніх

Проблема девіантної поведінки – це проблема суспільства в цілому і її рішення сприяє успішному духовному й моральному розвитку суспільства та держави. У практиці виховання існує безліч термінів для визначення соціально-дезадаптованих дітей : недисципліновані, важкі, педагогічно занедбані, важковиховувані, діти з відхиленнями у поведінці, діти, що схильні до правопорушень, соціально занедбані діти і т. ін. Однак, для того, щоб говорити про поведінку з відхиленнями, необхідно дати визначення «нормальної» поведінки.

Нормальна або гармонійна поведінка характеризується:

1. Збалансованістю психічних процесів;
2. Адаптивністю;
3. Духовністю та самоактуалізацією.

Делінквентна поведінка – поведінка, яка відхиляється від прийнятих у суспільстві соціальних норм і правил.

Огляд сучасної літератури дозволяє виявити психологічні труднощі дітей і підлітків з відхиленнями в поведінці:

- Проблеми взаєностосунків з батьками, педагогами; іншими дорослими, однолітками, утруднене саморозуміння, рефлексія;
- Утруднене формування життєвих орієнтирів, ідеалів, цінностей;
- Внутрішня самотність, нерозуміння з боку інших людей;
- Прагнення уникнути тиску, правил, норм, вимог;
- Випробування себе та свого оточення, пошук межі дозволеного;
- Пошук комфортного існування, емоційного благополуччя;
- Відсутність позитивних життєвих цілей;
- Образа на долю, людей;
- Переживання власної недосконалості, проблемності, відсутність вольового контролю;
- Неорганізованість;
- Залежність від інших, низька сила власного «Я»;
- Труднощі у навчанні;
- Відсутність адекватних моделей поведінки в проблемних ситуаціях;
- Патологія характеру;
- Відсутність почуття безпеки, пошук захисту;
- Почуття провини, сорому за неблагополуччя батьків, відсутність поваги до них

Причини та прояви девіантної поведінки.

Девіантна поведінка – це система дій та вчинків людей, соціальних груп, що суперечать соціальним нормам або визнаним у суспільстві шаблонам і стандартам поведінки.

Девіантна поведінка більшості підлітків насправді є складним соціально-психологічним феноменом, який супроводжує процес соціалізації й зрілості протягом підліткового періоду і знижується після 18 років.

В залежності від приналежності до певних верств населення, психолого-педагогічних течій і шкіл, науковці досить по-різному трактують причини формування девіантної поведінки. Представники соціологічних теорій пояснювали причину такої поведінки певними процесами, які мали місце в суспільстві або станом суспільства. Прихильники біологічної теорії вважали, що причиною формування девіантної поведінки є генетична спадковість або певна будова організму (Ч.Ломброзо, Е.Кречмер, У.Шелдон). В останній час активно розвивається соціально-педагогічний підхід, прихильники якого стверджують, що девіантна поведінка – це наслідок хиб соціалізації, недоліків виховання, засвоєння негативних соціальних ролей.

Зв'язок між соціально дезадаптованою поведінкою та відхиленнями в психічному та особистісному розвитку вельми своєрідний. У деяких випадках соціальна дезадаптація спричиняється патопсихологічною симптоматикою, в інших випадках поведінка підлітків, що за своїм розвитком належать до психологічної норми, настільки соціально дезадаптована, що викликає серйозну тривогу оточуючих. Проблема девіантної поведінки досить амбівалентна: з одного боку - девіанти вимагають підвищеної психолого-педагогічної уваги з боку вчителя, а з іншого – педагог відчуває певні труднощі в роботі з даними дітьми і підлітками.

Підлітки – девіанти були, є і, звичайно, будуть. Нажаль, із кожним кроком зростає рівень дитячої злочинності. Брутальність, безсердечність, егоїзм, зневаження та порушення прав інших – це риси, притаманні звичайній кількості підлітків. Спостереження і дослідження свідчать про те, що немає відповідального ставлення до власного здоров'я, етичних понять, а нерідко й упереджень, що негативно позначаються на їх поведінці. Однак потрібно пам'ятати головне: діти потребують допомоги та підтримки, їм надзвичайно не вистачає розуміння, тепла, турботи, їх турбує власна невизначеність (неприкаяність), самотність. Засудження і заборони в такій ситуації лише озлоблюють дитину. Тому надаємо рекомендації педагогам щодо впливу школи на підлітка задля поліпшення його поведінки

- Пошук і знаходження шляхів підвищення мотивації для навчання;
- Виховання позитивного ставлення до школи;
- Не присвоювати дітям ярликів надавати підтримку а не покарання;
- Роботу школи організувати так, щоб задовольнити соціальні інтереси підлітка.
- Висловлювати свою довіру, схвалювати досягнення підлітка.

Розділ 3 Методи роботи з «важкими» дітьми

Проблема превентивності завжди була і є пріоритетною в системі психолого-педагогічних, медичних, правових, соціологічних досліджень у різних країнах світу. В Україні ця проблема набуває особливої гостроти, Оскільки молодь формується в складних соціокультурних умовах економічних і

політичних суперечностей, невірноваженості соціальних процесів, криміногенності суспільства. Спостерігається тенденція до загострення соціально-економічних, психолого-педагогічних та медико-біологічних факторів, які обумовлюють деструктивну поведінку неповнолітніх. Зростає число дітей із порушенням норм поведінки та тих, які відносяться до «групи ризику» і долучаються до раннього алкоголізму, наркоманії, проституції, збільшується питома вага протиправності, агресивної, ауто агресивної поведінки підлітків під впливом алкогольного та наркотичного сп'яніння. Основними причинами такої поведінки є психологічний дискомфорт, негативні переживання, загальна втрата духовних орієнтирів, девальвація загальнолюдських цінностей, несформованість у значної частини дітей і молоді почуттів терпимості, толерантності, милосердя, честі, совісті, що викликає у підлітків, юнаків та дівчат апатію, відчуття своєї непотрібності, нерозуміння сенсу життя. Серйозним дестабілізуючим фактором є деструктивний конфлікт у системах: «учень-учень», «вчитель-вчитель», «учень-вчитель», «учень-батьки», «батьки-вчителі». Як негативне соціальне явище в педагогічному процесі і як визначальний чинник у виборі мотивів соціальної поведінки, він стає дедалі більшим гальмом у навчально-виховному і соціальному процесах. Погіршилася культура спілкування і поведінки в учнівських і педагогічних колективах.

Методичні напрацювання щодо роботи з проблемними дітьми

Перш за все необхідно виявити та взяти на облік важковиховуваних учнів. На кожного такого учня заводиться спеціальний щоденник спостережень, до якого записується насамперед соціально-психологічна характеристика учня. У ній відмічаються причини виникнення важковиховуваності, у чому вони проявляються, виділяються позитивні та негативні якості особистості, особливості сімейного виховання, намічаються засоби виховного впливу на учня, контролю.

Раз на семестр робиться висновок про досягнуті результати виховної роботи і намічаються плани подальшої з кожним із таких учнів.

Класний керівник вивчає інтереси, здібності, нахили важковиховуваних учнів і залучає їх до роботи в гуртках, спортивних секціях.

Поради щодо спілкування з проблемною дитиною і її виховання.

1. Якщо дитина проявляє садистські нахили, жорстока по відношенню до інших людей, тварин – проблема емоційного і психічного стану. В такому разі треба звертатись до дитячого психотерапевта.

2. Якщо дитина гіперактивна – потрібна консультація педіатра, який поставить діагноз і призначить лікування.

3. Якщо дитина запальна чи войовнича – переконайтесь, чи саме батьки не провокують таку поведінку. До такої дитини треба бути уважним, роз'яснювати наслідки такої поведінки, щоб вона вчилась регулювати свої стосунки з іншими людьми.

4. Якщо людина не вміє стримувати гнів, необхідно залучити її до активного слухання, щоб вона вчилась вербально висловлювати агресію і знімати збудженість, нервовість.

5. При перегляді фільмів і телепередач виключити – із сценами насилля, жорстокості.

6. Ні в якому разі не застосовувати фізичні покарання.

7. Роз'єднати хулігана і жертву. Зайняти хулігана корисною роботою, щоб його енергія використовувалась з миролюбною метою.

8. Привчити дітей самим вирішувати свої проблеми настільки, наскільки це можливо, без стороннього втручання.

9. Не дозволяйте такій дитині сидіти без діла. Спрямуйте її енергію на щось корисне.

10. Доброзичливість і теплі стосунки з такими дітьми, постійне спілкування і вміння слухати дитячі проблеми, переконання, а не фізична сила – це допоможе запобігти агресивності.

Як встановити довіру між проблемним підлітком і класним керівником в кризовий для них стан:

1. Уважно вислухайте дитину. Прагніть до того, щоб підліток зрозумів, що він вам небайдужий, і ви готові зрозуміти і прийняти його. Не перебивайте і не показуйте свого страху. Ставтесь до нього серйозно, з повагою.

2. Запропонуйте свою підтримку і допомогу. Постарайтесь переконати, що даний стан(проблема) тимчасові і швидко пройдуть. Проявіть співчуття і покажіть, що ви поділяєте і розумієте його почуття.

3. Зацікавтесь, що саме турбує підлітка.

4. Впевнено спілкуйтесь з підлітком. Саме це допоможе йому повірити у власні сили. Головне правило при роботі з дітьми – не нашкодь!

5. Використовуйте слова, речення, які будуть сприяти встановленню контактів: розумію, звичайно, відчуваю, хочу допомогти.

6. В розмові з підлітком дайте йому зрозуміти, що він необхідний і іншим і унікальний як особистість. Кожна людина незалежно від віку хоче мати позитивну оцінку своєї діяльності.

7. Недооцінка гірша ніж переоцінка, надихайте підлітка на високу самооцінку. Вмійте слухати, довіряйте і викликайте довіру в нього.

Висновок

Великі люди вже давно звернули увагу на мистецтво виховання. Грецький філософ Платон написав: «Нема нічого більш божественнішого, як виховання. Тільки завдяки вихованню людина робиться справжньою людиною». А Фрідріх Великий, що мав змогу пізнати велику кількість людей, сказав: «Хто має людей за хороших, той не знає цієї поради. Залишити людину саму на себе – жорстоко. Тільки виховання може з них щось зробити». Філософ Лейбніц: «Якби вдавалось вдосконалити виховання, ми обновили б рід людський». І, нарешті, Кант: «Людина може стати людиною тільки через виховання. Вона є те, що з нею зробить виховання».

Розвиток людини – це процес становлення особистості, удосконалення її фізичних та духовних сил під впливом зовнішніх і внутрішніх, керованих і некерованих чинників, серед яких найважливішими є цілеспрямоване виховання і навчання. Розвиток супроводжується кількісними змінами людської істоти, тобто збільшенням одних і зменшенням інших її ознак(фізичного росту організму, розмірів його окремих органів, ваги тіла, м'язової сили). У психічному розвитку кількісні зміни виявляються у збільшенні з віком кількості навичок, асоціацій, розширення уявлення, знання

про навколишній світ, пасивного і активного словника, обсягу уваги, сприйняття, пам'яті, швидкості реакції. Розвиток психологічних функцій відбувається нерівномірно, в ньому чергуються фази прискорення і уповільнення, подібно до фізичного розвитку. Зміни виявляються у процесах запам'ятовування і відтворення, створенні уявлень до ситуації, яких не було в попередньому досвіді дитини. Якісних змін зазнають мислення, мовлення, емоції, потреби. На основі засвоювання знань і досвіду виникають та розвиваються нові якості особистості – самостійна діяльність, самопізнання, моральні, естетичні та інтелектуальні почуття, ускладнюються і вдосконалюються психічні процеси, розвиваються здібності. Успішний розвиток дитини великою мірою залежить від змісту, спрямованості мотивів, якими вона керується у навчанні і праці. У навчально-психологічній роботі особливо важливий індивідуальний підхід до дітей. А.С.Макаренко рекомендував вчителям і вихователям завжди пам'ятати, що люди являють собою дуже різноманітний матеріал для виховання. В межах виховання як форми психічного розвитку людини здійснюються процеси привласнення, відтворення людиною суспільно та історично заданих здібностей.

Виховання – цілеспрямований, свідомий процес формування гармонійної особистості, що включає формування гуманності, працелюбства, чесності, правдивості, дисциплінованості, почуття відповідальності, власної гідності, виховання патріотизму, любові до Батьківщини.

Система моральних цінностей українців сформувалася здавна. Вона вибудовувалася з урахуванням таких рис національної ментальності як кордоцентризм, природний демократизм, схильність до інтраверсії. На їх основі впродовж віків у нашого народу культивувалися гуманізм і любов до рідної землі, патріотизм і громадянський обов'язок, волелюбність і самовідданість у боротьбі за незалежність. Високе людське сумління, шанобливе ставлення до батьків. Пошук шляхів до цілісного, гармонійного світу та людського буття не може не зачіпати проблеми освіти і виховання. Сьогодні не тільки педагогічні, а й глобальні проблеми (демографічні, економічні кризи, кризи урбанізації, екологічні катастрофи, загострення міжнаціональних суперечностей і конфліктів, криза культури та моралі тощо) зумовлюється відродженням гуманістичних ідей у суспільстві. Теперішня епоха характеризується процесами становлення нової парадигми у філософії та теорії освіти. Нове світосприйняття та світовідчуття спричиняють зміни в освітніх поглядах на розвиток і формування особистості дитини, визначають можливості, завдання, мету і засоби освіти. Побудова нової освітньої моделі передбачає теоретичне переосмислення та практичну орієнтацію на новий ідеал.

Кожна історична доба формує певні світоглядні орієнтири та уявлення про природу і світ, місце, роль і сутність людини в ньому, її ставлення до самої себе та навколишніх. Починаючи з епохи Відродження, коли людину було проголошено цінністю, освіту розглядають як спосіб сприйняття нею культурних норм та включення її у дальший її розвиток. Освіта стала засобом створення власного образу особистості людини, її неповторної індивідуальності, духовності та творчого начала. Відбувається переоцінка цінностей. Людство знайшло скарб світового значення – цінностей гуманізму, які переможно проходять через усі бурі земних потрясінь. Вчительство теж

переживає значне психологічне навантаження. Ідеться про кризу світогляду, зміну пріоритетів і переоцінку цінностей. Нова соціально-політична ситуація, з одного боку, вимагає переосмислення мети виховної діяльності педагогів, провідних теоретично-методологічних принципів та критеріїв ефективності змісту, форм і методів виховання, а з другого – призводить до порушення елементарних прав дитини та її розвиток. Панування культу придбання та накопичення, духу нерівності і змагальності, відсутність комфортності і захищеності прирікає більшість дітей України на постійний страх, нервовість, депресію, викликає навіть психологічні захворювання. Сформувані пристойні цінності орієнтації в сучасних умовах досить важко. Сучасна українська система виховання вимагає від школи звільнитися від авторитарних методів виховної роботи. Але ця ідея сприймається педагогами неоднозначно. Проте, школа повинна виховувати дітей не лише на тих цінностях, які панують у суспільстві, а й на ще не реалізованих ідеалах. Настав час обґрунтувати новий підхід до людини, ставлення до неї як до найвищої істоти. Олюднення стосунків між людьми становлять «золотий фонд» гуманізму. Вони по-справжньому відображають загальну емоцію соціального життя особистості. В сферу людських стосунків входить і сума знань, і почуттів, осмислених і відчутих, сприйнятих розумом і серцем. Гуманні стосунки між людьми фіксують найвищу моральну зрілість особистості, визначний рубіж їх розвитку. Тому, яким би не був далекий ідеал гуманної особистості – мета її виховання об'єктивно актуальна і закономірна. Найважливішою особливістю формування гуманних стосунків є те, що їх не можна навязувати, вони не виникають за безумовної слухняності та підкорення зовнішньо введеним вимогам. Для її виховання потрібно не зовнішній, а глибинний процес концептуального переосмислення провідних задумів, конструктивних принципів системи дії, засобів реформування всієї шкільної освіти. Педагогічний процес є частиною глобальної, вселюдської соціально-педагогічної системи, яка виховує нове покоління, від котрих залежатиме доля всієї цивілізації; тому природно виникає необхідність об'єктивно розібратися, що потрібно відкинути, а що зберегти у великій теоретичній спадщині і педагогічному досвіді виховання людяності.

Школі потрібен інструментальний педагогічний процес, побудований на тісному зв'язку знань, почуттів, поведінки, пріоритетності підходу до дитини як суб'єкта виховання. Характерною рисою такого педагогічного процесу є відсутність будь-якого тиску на дитину і селекції, стресових ситуацій, ніяких конфліктів між вчителями і учнями. Замість одноманітності і обов'язковості має бути свобода вибору, демократичний стиль і норми людських стосунків.

Постала нагальна проблема ефективніше використовувати в гуманному вихованні духовні надбання народу. На жаль, бракує наукових та методичних розробок означеної проблеми, що гальмує їх впровадження у практику школи. Забезпечення досягнення виховної мети – формування гуманних відносин учнів-підлітків – вимагає посилення в навчальних закладах стимулюючих гуманних функцій виховного процесу. Сучасна педагогічна наука наголошує на тому, що у керуванні виховним процесом слід виходити із глибокої сутності гуманізму і природи самого вихованця, його потреб і інтересів як суб'єкта виховної діяльності. Натомість під керуванням розуміється організація різнобічної пізнавально-творчої діяльності учнів, встановлення духовної

близькості, стосунків взаємної поваги і довіри між вихователем і вихованцем. Останнє спрямоване на створення умов для творчого самовиявлення особистості, зростання її самосвідомості. Діяльності педагога притаманні і загальні закономірності, виявлення яких дає можливість застосувати певні алгоритмічні приписи для розв'язування певного класу гуманних виховних задач і виділити їх типи з тим, щоб можна було діяти з наукових позицій. Сучасна освіта повинна стати тією галуззю соціокультурної життєдіяльності, де відбувається становлення духовно зрілої, вільної особистості, спроможної відповідати за долю цивілізації і культури, захищати загальнолюдські цінності, творити цілісний гуманний світ.

Коло людей, з якими дитина вступає в ті чи інші взаємини, змінюється протягом усього його життя. З одними стосунки бувають тривалими, постійними, з іншими – короточасними або й випадковими. Та всі вони так чи інакше впливають на нього, вносять певні зміни в його реакцію на оточуючих на всю навколишню діяльність, викликають також зміни його сприймання себе самого в його характері. Проте, вирішальну роль у цьому відношенні відіграють постійні взаємини, що виникають в процесі спілкування спочатку в родинному колі, потім – з ровесниками в дитячому садку, а згодом – з членами учнівського колективу класу, школи. Особистість дитини – її характер, почуття, мотиви діяльності та поведінки, інтереси, бажання – формується в процесі відношення з оточуючим світом.

Наша держава робить ставку на молоде покоління, на сучасних дітей. Україна робить усе, щоб підтримати нову генерацію. Так, за ними майбутнє! Україна довіряє їм свою долю, покладається на те, що кожна дитина обере правильну життєву позицію і виведе свій край на гідне місце серед найкращих держав світу.

Використана література

1. Алексенко О. Діти нашого сьогодення. Нестандартна поведінка //Соціальний педагог. – 2009. - №7.
2. Доннік М.С. Значення соціального середовища в процесі становлення вихованців соціального гуртожитку // Соціальна педагогіка: теорія та практика. – 2010. – №1.
3. Загальні основи педагогіки/за ред. Ярмаченко Н.Д. – К.: Вища школа, 1999. – 323с.
4. Мотиви девіантної поведінки учнів. Стратегія і тактика екстреного втручання в момент порушення дисципліни//Соціальний педагог. – 2009. - №7
5. Павлюк Н.В. Сімейна роль як чинник статево-рольового розвитку особистос
6. Ярошевська О.Г. Грунтова навчальна діяльність школярів: теорія і методика. – К.: Партнер, 1997
7. Падалка О.С. та ін. Педагогічні технології. – К.: Українська енциклопедія, 1995.
- 9..В.Щербина «Психолог» №17 2010 с. 7 – Підліткові кризи
10. О.Андрєєва - Підлітки, схильні до девіантної поведінки «Психолог» 2013 с.4.